

A bírálóbizottság értékelése

Csernicskó István akadémiai doktori értekezése, amely 40 szerzői ívnél terjedelmesebb, kiválóan szerkesztett, szigorú szakmaisággal megírt szöveg, a ma Kárpátaljaként ismert régió nyelvpolitikai változásait elemzi a kiegyezés óta eltelt másfél évszázadra kiterjedően. A sok szempontból kényes témakörben elfogulatlanul, tárgyilagosan végzi el kiterjedt elemzéseit.

A kutatás elsődlegesen a magyar nyelv helyzetére, státusára összpontosít, és szociolingvisztikai indíttatással munkálja ki az elmúlt másfél évszázad nyelvpolitikai szempontból releváns momentumait. Az értekezés tíz precízen megfogalmazott kutatási feladatot tűzött ki maga elé, amelyeket magas színvonalon és komplex módon teljesített. A dolgozat szisztematikusan feltárja a régió nyelvpolitikai törekvéseinek a történeti kontextusát, részletesen tárgyalja, hogy milyen hatást gyakoroltak a nyelvpolitikára a nemzetközi politikai események, a szomszédos országok szándékai, a központi állam nyelvpolitikai törekvései, a régió etnopolitikai sajátosságai, valamint a lokális elitnek saját nyelvi és nemzetiségi mozgalmait.

A jelölt a témakör hangsúlyozottan interdiszciplináris megközelítése során a szociolingvisztikában, a történettudományban, a szociológiában, a politológiában és a diskurzuselmzésben használatos megközelítéseket ötvözve alakította ki saját elemzési apparátusát. Eredményei így a társtudományok számára is fontos tanulságokkal szolgálnak. A jelölt a nyelvi ideológiák részletező bemutatásával, a nyelvi tájkép magyarázó elvének alkalmazásával, a kárpátaljai régió komplex nyelvpolitikai megközelítésével, azt dinamikus változó folyamatként bemutatva, explikálva és értékelve sokrétű és alapos feltáró munkát végzett. Következtetéseit nagy mennyiségű adat feldolgozása után reálisan, megalapozottan vonja le.

Az értekezés legfontosabb eredményei közé tartozik, hogy részletes elemzéseivel rámutat, hogy (i) a dualizmus kori nyelvpolitika 21. századi mércével is kedvező helyzetet kodifikált, hogy (ii) a régióban beszélt nyelvek státusza folyamatosan változott a régiót birtokló államok nyelvpolitikai törekvéseinek függvényében, hogy (iii) nincs általános európai sztenderd a nyelvpolitika vonatkozásában, hogy (iv) az egyes korszakok nyelvi tájképe jól láthatóvá teszi a nyelvpolitikát és annak nyelvideológiai vonatkozásait, és hogy (v) a nyelvpolitikai helyzet dinamikus változó folyamat, amely dinamikus modellálást, illetve állandó monitorozást tesz szükségessé.

A kárpátaljai nyelvpolitika átfogó, interdiszciplináris megalapozottságú szociolingvisztikai vizsgálata mind koncepciójában, mind tartalmában, mind módszereiben és részleteiben alaposan kidolgozott, értékes munka, amely sokéves, intenzív és invenciózus kutatásra alapozva mutat fel számos új és jelentős eredményt, nemcsak hazai, hanem nemzetközi viszonylatban is.

A bizottság támogatja az értekezés, illetve az eredmények hazai és nemzetközi publikálását.